

System třídění odpadů v ČR

Připravila Mgr. Markéta Chýlková, foto archiv redakce

Zeptali jsme se **Ing. Lukáše Grolmuse** z AOS EKO-KOM, která v České republice zajišťuje provoz systému zpětného odběru a využití obalových odpadů, na zhodnocení aktuálního stavu systému nakládání s tříděným odpadem.

Stávající systém třídění odpadu je teď velmi diskutovaný. Jak byste zhodnotil jeho fungování?

System třídění a recyklace obalových odpadů, jehož provoz zajišťuje Autorizovaná obalová společnost EKO-KOM, funguje v ČR bezmála 20 let. Aktuálně je do něj zapojeno 6131 obcí a více než 21 tisíc firem vyrábějících nebo dovážejících balené zboží. Díky tomu může do barevných kontejnerů třdit své odpady 99% obyvatel ČR. Za velmi pozitivní považuji skutečnost, že postupně narůstá nejen množství vyřazených odpadů na osobu a rok, ale také zájem lidí o problematiku třídění odpadů. Aktivně třídí svůj odpad již 73% lidí a průměrné množství odpadu, které vyřadí každý obyvateľ ČR, dlouhodobě roste. V roce 2018 atakovala průměrná výtěžnost tříděného odpadu na obyvatele podle předběžných výsledků hranici 49 kilogramů.

Čím si to vysvětlujete?

Lidé jsou stále zodpovědnější, uvědomují si svůj podíl odpovědnosti vůči životnímu prostředí a třídění považují za minimum, co mohou pro přírodu udělat. K větší ochotě lidí třdit odpady přispívá i rostoucí komfort současného systému – kontejnery na tříděný odpad jsou v ČR skoro na každém kroku, k dispozici je už přes 400 000 barevných kontejnerů a menších nádob na tříděný odpad a docházková vzdálenost k nim je už méně než 100 metrů, v průměru to k nim máme jen 92 metrů. To je často blíž než nejbližší supermarket či obchůdek s potravinami. Přesto je i nadále třeba pracovat na dalším zkvalitnění a intenzifikaci systému třídění. Je třeba ty obce, které se pohybují pod republikovým průměrem z hlediska

výtěžnosti tříděného sběru na občana, vytáhnout minimálně na onen průměr, abychom jako republika plnili budoucí vyšší cíle cirkulární ekonomiky.

To co jste zmínil, zní docela dobře. Jak si ale stojíme v porovnání s ostatní Evropou?

Především zásluhou třídících občanů se daří v ČR ročně vyřadit a předat k recyklaci přes 800 tisíc tun obalových odpadů. Tyto výsledky řadí ČR dle posledních známých statistik Eurostatu z hlediska recyklace plastových obalů na 4. místo v rámci celé Evropy, v recyklaci všech obalových odpadů nám pak patří dokonce bronzová příčka. System je efektivní i z hlediska nákladovosti. V roce 2014 byl vyhodnocen studii BIOIS dokonce jako jeden z neefektivnějších. V analýze zpracované pro Evropskou komisi došli autoři k závěru, že český systém patří s celkovými náklady na recyklaci ve výši 5 € na osobu a rok, k neefektivnějším ze srovnávaných evropských zemí. Třeba sousední Německo, ke kterému ČR při startu stávajícího systému vzhlížela, stojí systém sběru a využití obalových odpadů na jednoho obyvatele ročně 12 €. V Rakousku představují tyto náklady dokonce 20 €.

V poslední době se ale objevují názory, že Češi sice odpady dobře vyřadí, ale recyklace zaostává. Co je na tom pravdy?

Vždy je co zlepšovat. V recyklaci existují samozřejmě určité limity a ne vše, co se vyřadí do barevných kontejnerů či pytlů, je následně materiálově recyklovatelné. Komplikace představují například PVC etikety na PET lahvích nebo kompozitní obaly a v poslední době

narůstá problém s rozlišením tzv. biodegradabilních plastů, které nejsou zpracovatelné s ostatními konvenčními plasty. I přesto má ale ČR poměrně vysokou účinnost využití vyřazených odpadů. Nejlepších výsledků se dosahuje tradičně u papíru a skla. Z vyřazeného papíru se pro další produkci zpracuje 97% celkového množství a na skládce končí méně než 2% toho, co lidé vyřadí do modrých kontejnerů. Podobných čísel dosahuje ČR také u vyřazeného skla. U plastů je efektivita využití nižší zejména díky jejich druhové rozmanitosti. V celkové bilanci vyřazených plastů z domácností je jich polovina materiálově využita, čtvrtina připadá na kombinované využití v podobě certifikovaných alternativních paliv v cementárnách a teplárnách, zhruba 5% je energeticky využito v zařízeních na energetické využití odpadů a přibližně pětina je skládkována.

Jak docílit lepší recyklovatelnosti materiálů?

V každém případě to závisí zejména na technologických možnostech recyklačních procesů a jejich dalším rozvoji technologií. Ale zásadně se na recyklovatelnosti odpadů podílí samotní producenti zboží a také obaly, do kterých jsou výrobky balené. Situaci by měl pomoci ekodesign a ekomodulace, které by měly vést k tomu, aby byly vznikající odpady snáze recyklovatelné. Ekodesign je o tom, aby veškeré výrobky včetně obalů byly konstruovány tak, aby byly co nejméně zatěžující životní prostředí. Reálně to znamená, aby déle plnily svůj účel, byly vyrobeny co nešetněji, z co nejvíce obnovitelných nebo recyklovaných zdrojů a až ukončí svoji funkci, nebo životnost, aby byly v daném regionu co nejsnáze recyklovatelné. Ekomodulace je nástrojem systémů EPR (netýká se to jenom obalů), aby nastavily svoji poplatkovou politiku tak, aby byl výrobce motivován k ekodesignu svých výrobků a obalů. V praxi nejde o to, vybrat celkově více peněz, ale nastavit zpoplatnění podle reálných nákladů spojených s recyklací výrobků nebo obalů tak, aby celkový objem prostředků určených na zpětný odběr a recyklaci byl stejný. Klíčová bude ale podoba jednotlivých prováděcích předpisů, které nejsou ještě zcela dokončeny. ●

Zeptali jsme se Ing. Lukáše Grolmuse z AOS EKO-KOM, která v České republice zajišťuje provoz systému zpětného odběru a využití obalových odpadů, na zhodnocení aktuálního stavu systému nakládání s tříděným odpadem.

- Stávající systém třídění odpadu je teď velmi diskutovaný. Jak byste zhodnotil jeho fungování?

Systém třídění a recyklace obalových odpadů, jehož provoz zajišťuje Autorizovaná obalová společnost EKO-KOM, funguje v ČR bezmála 20 let. Aktuálně je do něj zapojeno 6 131 obcí a více než 21 tisíc firem vyrábějících nebo dovážejících balené zboží. Díky tomu může do barevných kontejnerů třídít své odpady 99 % obyvatel ČR. Za velmi pozitivní považují skutečnost, že postupně narůstá nejen množství vytríděných odpadů na osobu a rok, ale také zájem lidí o problematiku třídění odpadů. Aktivně třídí svůj odpad již 73 % lidí a průměrné množství odpadu, které vytrídil každý obyvatel ČR, dlouhodobě roste. V roce 2018 atakovala průměrná výtěžnost tříděného odpadu na obyvatele podle předběžných výsledků hranici 49 kilogramů.

- Čím si to vysvětlujete?

Lidé jsou stále zodpovědnější, uvědomují si svůj podíl odpovědnosti vůči životnímu prostředí a třídění považují za minimum, co mohou pro přírodu udělat. K větší ochotě lidí třídít odpady přispívá i rostoucí komfort současného systému – kontejnery na tříděný odpad jsou v ČR skoro na každém kroku, k dispozici je už přes 400 000 barevných kontejnerů a menších nádob na tříděný odpad a docházková vzdálenost k nim je už méně než 100 metrů, v průměru to k nim máme jen 92 metrů. To je často blíže než nejbližší supermarket či obchůdek s potravinami. Přesto je i nadále třeba pracovat na dalším zkvalitnění a intenzifikaci systému třídění. Je třeba ty obce, které se pohybují pod republikovým průměrem z hlediska výtěžnosti tříděného sběru na občana, vytáhnout minimálně na onen průměr, abychom jako republika plnili budoucí vyšší cíle cirkulární ekonomiky.

- To co jste zmínil, zní docela dobře. Jak si ale stojíme v porovnání s ostatní Evropou?

Především zásluhou třídících občanů se daří v ČR ročně vytrídít a předat k recyklaci přes 800 tisíc tun obalových odpadů. Tyto výsledky řadí ČR dle posledních známých statistik Eurostatu z hlediska recyklace plastových obalů na 4. místo v rámci celé Evropy, v recyklaci všech obalových odpadů nám pak patří dokonce bronzová příčka. Systém je efektivní i z hlediska nákladovosti. V roce 2014 byl vyhodnocen studií BIOIS dokonce jako jeden z neefektivnějších. V analýze zpracované pro Evropskou komisi došli autoři k závěru, že český systém patří s celkovými náklady na recyklaci ve výši 5 € na osobu a rok, k neefektivnějším ze srovnávaných evropských zemí. Třeba sousední Německo, ke kterému ČR při startu stávajícího systému vzhlížela, stojí systém sběru a využití obalových odpadů na jednoho obyvatele ročně 12 €. V Rakousku představují tyto náklady dokonce 20 €.

- V poslední době se ale objevují názory, že Češi sice odpady dobře vytrídí, ale recyklace zaostává. Co je na tom pravdy? Vždy je co zlepšovat. V recyklaci existují samozřejmě určité limity a ne vše, co se vytrídí do barevných kontejnerů či pytlů, je následně materiálově recyklovatelné. Komplikace představují například PVC etikety na PET lahvích nebo kompozitní obaly a v poslední době narůstá problém s rozlišením tzv. biodegradabilních plastů, které nejsou zpracovatelné s ostatními konvenčními plasty. I přesto má ale ČR poměrně vysokou účinnost využití vytríděných odpadů. Nejlepších výsledků se dosahuje tradičně u papíru a skla. Z vytríděného papíru se pro další produkci zpracuje 97 % celkového množství a na skládce končí méně než 2 % toho, co lidé vytrídí do modrých kontejnerů. Podobných čísel dosahuje ČR také u vytríděného skla. U plastů je efektivita využití nižší zejména díky jejich druhové rozmanitosti. V celkové bilanci vytríděných plastů z domácností je jich polovina materiálově využita, čtvrtina připadá na kombinované využití v podobě certifikovaných alternativních paliv v cementárnách a teplárnách, zhruba 5 % je energeticky využito v zařízeních na energetické využití odpadů a přibližně pětina je skládkována.

- Jak docílit lepší recyklovatelnosti materiálů?

V každém případě to závisí zejména na technologických možnostech recyklačních procesů a jejich dalším rozvoji technologií. Ale zásadně se na recyklovatelnosti odpadů podílí samotní producenti zboží a také obaly, do kterých jsou výrobky balené. Situaci by měl pomoci ekodesign a ekomodulace, které by měly vést k tomu, aby byly vznikající odpady snáze recyklovatelné. Ekodesign je o tom, aby veškeré výrobky včetně obalů byly konstruovány tak, aby byly co nejméně zatěžující životní prostředí. Reálně to znamená, aby déle plnily svůj účel, byly vyrobeny co nejšetrněji, z co nejvíce obnovitelných nebo recyklovaných zdrojů a až ukončí svoji funkci, nebo životnost, aby byly v daném regionu co nejsnáze recyklovatelné. Ekomodulace je nástrojem systémů EPR (netýká se to jenom obalů), aby nastavily svoji poplatkovou politiku tak, aby byl výrobce motivován k ekodesignu svých výrobků a obalů. V praxi nejde o to, vybrat celkově více peněz, ale nastavit zpoplatnění podle reálných nákladů spojených s recyklací výrobků nebo obalů tak, aby celkový objem prostředků určených na zpětný odběr a recyklaci byl stejný. Klíčová bude ale podoba jednotlivých prováděcích předpisů, které nejsou ještě zcela dokončeny.

foto archiv redakce

O autorovi: Přípravila Mgr. Markéta Chýlková,